

Маркова Д.О.,
Державний торговельно-економічний університет
Науковий керівник: Мельниченко Р.В.,
к.ю.н., адвокат, завідувач кафедри
правового забезпечення безпеки бізнесу
Державний торговельно-економічний університет
м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ІМПОРТНИХ ТА ЕКСПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Станом на написання даної тези питання імпорту та експорту є одним з найголовніших проблем України під час воєнного стану, який був впроваджений 24 лютого 2022 року. Через окупацію південних регіонів(Херсонська, частина Запорізької області), перекриття морських транспортних шляхів, пошкодження і знищення логістичних вузлів, зупинку багатьох підприємств, зорієнтованих на експорт і імпорт товарів, постала велика проблема в стабілізації та підтримки урядом економіки України. Для постачання критичних товарів, товарів для забезпечення цивільних їжею, ліками та іншою гуманітарною допомогою, ЗСУ(Збройні Сили України) та ТрО(Територіальна оборона) додатковим захисним та військовим спорядженням, а також полегшення становища в країні урядом(Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Національний банк України тощо) впровадив велику кількість постанов, розпоряджень, указів, нормативно-правових актів, які передбачають заходи щодо імпорту, експорту та ведення логістики під час воєнного стану.

Одним з перших шляхів для мінімізації економічної кризи НБУ були прийняті постанови, які регламентують роботу банків України у період воєнного стану. Вони визначають імпорт критичних товарів, що включає в себе перелік певних видів продуктів та послуг[1]. Їх можна класифікувати на чотири підгрупи: сектор енергетики, сектор безпеки та оборони, забезпечення життєдіяльності населення та забезпечення функціонування виробничих підприємств. Основна ідея полягає в тому, що такі товари є сировиною для виробництва критично важливих товарів, належать до дефіцитних товарів, є необхідними для енергетичної безпеки і задоволення потреб військових та цивільних або є лікарськими засобами. Одночасно з цим з'явилась постанова НБУ, в якій вносяться зміни, що безпосередньо стосуються можливості здійснення зовнішньоекономічної діяльності, заборони здійснювати транскордонний переказ валютних цінностей з України/переказ коштів на кореспондентські рахунки банків-нерезидентів за імпортні операції, окрім купівлі товарів критичного імпорту[2]. Іншими словами, на час дії воєнного стану імпортери не можуть розрахуватись за товар, окрім товару, який є критичним. Також цікаво знати, що після опублікування КМУ постанови № 426 вводиться повна заборона ввезення на митну територію України в митному режимі імпорту товарів з Російської Федерації[3].

Ще одна постанова, в якій присутній перелік експортних товарів, які підлягають ліцензуванню та квотуванню під час здійснення ЗЕД(Зовнішньоекономічна діяльність) під час воєнного стану та квот на них[4], від КМУ, що була впроваджена через військову агресію Російської Федерації. Цією постановою було збільшення переліку товарів, експорт яких у будь-яких кількостях підлягає ліцензуванню – на м'ясо курей, яйця кур, а також такий стратегічний товар для України як пшениця і суміш пшениці та жита (меслин). Разом з цим відбулося зменшення квот до нуля окремих товарів, які експортувались. Мова ведеться саме про худобу, м'ясо, жито, овес, гречку, просо, цукор, сіль. Таким чином, держава фактично заборонила експорт зазначених товарів. В рамках другого раунду змін відмінили квоту і на добрива, проте згодом встановлено квоту на деякі азотні добрива у розмірі 210 000 тонн, що означало певні зобов'язання України перед країнами ЄС(Європейський Союз). Разом з цим Мінекономіки спростили процес ліцензування експортних товарів, що діє до звершення воєнного стану. Тепер для отримання ліцензії на експорт необхідно подати в Мінекономіки заявку на отримання ліцензії за затвердженою формою, лист-звернення щодо оформлення ліцензії та копію зовнішньоекономічного договору або іншого документа, що використовується в міжнародній практиці замість нього[5].

З першого дня початку повномасштабної війни НБУ змінив граничний строк розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів (до 24.02.2022 граничний строк був 365 календарних днів, після 24.02.2022 – 90 календарних днів, а після 5.04.2022 – 180 календарних днів) для того, щоб пришвидшити надходження на територію України товарів та іноземної валюти[2].

Підсумовуючи сказане вище, імпорт і експорт Україна проходить через дуже великі зміни і корегування для втримання економіки країни на плаву. Я вважаю, що такий важкий досвід допоможе нашій країні вступити до ЄС, адже не кожен уряд певної країни може похизуватись вмінням вести економіку країни під час воєнного стану. Щоб не припустити зупинки економіки України необхідно намагатися створювати умови для розвитку малого, середнього і великого бізнесу (переміщення бізнесу з окупованих територій на території підконтрольні Україні, надання фінансової підтримки підприємствам, податкових пільг, сприянню створення робочих місць), покращувати та налагоджувати більш міцні стосунки з нашими західними партнерами.

Список використаних джерел:

1. [Електронний ресурс] : Верховна рада України/ Кабінет міністрів України – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/153-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення 20.09.2022)
2. [Електронний ресурс] : Верховна рада України/ Національний банк України – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-22#Text> (дата звернення 06.09.2022)

3. [Електронний ресурс] : Верховна рада України/ Кабінет Міністрів України – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/426-2022-%D0%BF#Text> дата звернення 17.06.2022)

4. [Електронний ресурс] : Верховна рада України/ Кабінет Міністрів України – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1424-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення 20.09.2022)

5. [Електронний ресурс] : Верховна рада України/ Міністерство Економіки України – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0321-22#Text> (дата звернення 10.03.2022)